

Lieta C-162/21**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2021. gada 11. marts

Iesniedzējtiesa:

Conseil d'État (Beļģija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 16. februāris

Prasītāji:

Pesticide Action Network Europe ASBL

Nature et Progrès Belgique ASBL

TN

Atbildētāja:

État belge

I. Strīda priekšmets un faktiskie apstākļi:

- 1 Neonikotinoīdi ir insekticīdu vielas, ko plaši izmanto tradicionālajā lauksaimniecībā, tostarp arvien vairāk piemērojot sēklu apvalkošanas metodi: tās nevis izsmidzina uz augiem, bet pirms sēšanas sēklas tiek ar tām preventīvi apstrādātas.
- 2 Tiametoksams un klotianidīns ir neonikotinoīdu kategorijas molekulas, kas veido dažādu augu aizsardzības līdzekļu darbīgo vielu.
- 3 Šīm divām darbīgajām vielām, kuras sākotnēji apstiprināja Eiropas Komisija, vēlāk tika noteikti nopietni ierobežojumi, it īpaši nesēn pieņemtajās 2018. gada 29. maija Īstenošanas regulās 2018/784 (“klotianidīns”) un 2018/785 (“tiametoksams”), aizliedzot to izmantošanu, izņemot “tikai pastāvīgās siltumnīcās”. Turklāt ar šīm īstenošanas regulām no 2018. gada 19. decembra ir aizliegts izmantot un laist tirgū ar klotianidīnu vai tiametoksamu saturošiem augu

aizsardzības līdzekļiem apstrādātas sēklas, izņemot kultūras pastāvīgās siltumnīcās.

- 4 Tomēr 2018. gada rudenī *État belge* [Beļģijas valsts] piešķīra sešas atļaujas laist tirgū klotianidīnu (insekticīds “*Poncho Beta*”) un tiametoksamu saturošus (insekticīdi “*Cruiser*” un “*Cruiser 600 FS*”) augu aizsardzības līdzekļus, lai apstrādātu noteiktu kultūru sēklas, tostarp biešu, kā arī to sējumus atklātā laukā uz laiku, kas galvenokārt ir 2019. gada pavasaris.
- 5 Prasītāji ir, no vienas puses, apvienības, kas cīnās pret pesticīdiem un veicina bioloģisko daudzveidību, un, no otras puses, biškopis. Tie apgalvo, ka daudzos zinātniskajos pētījumos ir pierādīts, ka neonikotinoīdu un it īpaši tiametoksama un klotianidīna lietošana rada nopietnu apdraudējumu atsevišķiem dzīvniekiem, kas nav attiecīgie kaitēkļi, it īpaši bitēm, kamenēm un citiem apputeksnējošiem kukaiņiem. Tie tostarp apgalvo, ka Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (AESA) uzskata, ka, pirmkārt, ar tiametoksamu saturošiem līdzekļiem apvalkotu sēklu lietošana rada nopietnus draudus medus bitēm un kamenēm, jo šīs vielas saglabājas ne tikai sēklās, bet arī audzētājās kultūrās, un, otrkārt, nav pierādīts, ka šī lietošana rada tikai nelielu apdraudējumu vientuļām bitēm, tāpēc saskaņā ar šo piesardzības principu varot prezumēt lielu apdraudējumu. Pēc to domām, šī iestāde esot izdarījusi tādus pašus secinājumus attiecībā uz klotianidīnu saturošiem līdzekļiem.
- 6 Prasītāji pārmet to, ka ar *État belge* piešķirtajām atļaujām tika pagarināta no 2018. gada 19. decembra aizliegto apstrādāto sēklu laišana tirgū un lietošana atklātā laukā, un pauž bažas, ka tās varētu tikt atjaunotas vairākus gadus. To ieskatā, *État belge* kļūdaini mēģina attaisnot šīs atļaujas ar atkāpi ietverošu regulējumu, kas esot iekļauts Regulas Nr. 1107/2009 53. pantā. Tādējādi ar 2019. gada 21. janvāra prasības pieteikumu tās cēla *Conseil d'État* [Valsts Padomē] prasību atcelt minētās atļaujas, pamatojoties uz Savienības tiesību pārkāpumu, un lūdza tās nekavējoties apturēt.
- 7 *État belge* uzsver, ka attiecīgie līdzekļi tika apstiprināti un lietoti vairākus gadus un ka tikai no 2018. gada septembra tika noteikta to lietošana vienīgi siltumnīcās. To lietošanas nosacījumi ļauj novērst nepieņemamu apdraudējumu medus bitēm un vispārēji nosaka, ka piecus gadus pēc ražas novākšanas no laukiem, kuros bija iesētas apstrādātās sēklas, nedrīkst audzēt augus, kas piesaista bites. Turklāt tās ir tikai tādu kultūru sēklas, kuras novāc pirms ziedēšanas, tādējādi tas ļauj novērst jebkādu augu un bišu saskari. Pēc tās domām, prasītāji neesot pierādījuši to pētījumu nozīmīgumu, uz kuriem tie atsaucas, un neesot snieguši nekādus pierādījumus, kas attaisnotu to, lai pēkšņi un pilnīgi tiktu pārtraukta šo līdzekļu lietošana, ievērojot apstrīdētajās atļaujās paredzētos nosacījumus.
- 8 *ASBL Confédération des Betteraviers Belges* [Beļģijas Biešu audzētāju konfederācija] (turpmāk tekstā – “*CBB*”) pārstāv aptuveni 8200 Beļģijas cukurbiešu audzētājus. Akciju sabiedrības *Isera & Scaldis Sugar* un *Raffinerie Tirlemontoise* ir divi *ASBL Société générale des fabricants de sucre de Belgique*

[Beļģijas Cukura ražotāju ģenerālsabiedrības] (saīsinātais nosaukums – “SUBEL”) locekļi, kas pārstāv minēto ražotāju intereses. Akciju sabiedrība *Sesvanderhave* iesniedza divus lūgumus piešķirt atļauju attiecīgo insekticīdu lietošanai. Šīs puses iestājās lietā *État belge* apsvērumu atbalstam.

- 9 *CBB* norāda, ka apstrīdēto aktu atcelšana izraisītu būtiskus peļņas zaudējumus tās pārstāvētajiem lauksaimniekiem. *SUBEL* norāda, ka šīs atcelšanas dēļ īstermiņā samazinātos cukurfabriku ražīgums. Tās abas uzskata, ka šāda atcelšana galu galā varētu izraisīt cukura ražošanas (tās daļas) izbeigšanu Beļģijā.
- 10 Ar 2019. gada 5. jūnija spriedumu *Conseil d'État* noraidīja prasību apturēt tiesību aktu, kas bija saistīta ar prasību atcelt tiesību aktu.
- 11 Ar 2021. gada 16. februāra spriedumu, skaidri atsaucoties uz šī pirmā sprieduma faktu izklāstu, *Conseil d'État* iesniedza Tiesai šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

II. 1414. Savienības tiesības

Eiropas Savienības Pamattiesību harta

- 12 Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) ¹ 35. pantā “Veselības aizsardzība” ir noteikts:

“Ikvienai personai ir tiesības uz profilaktisko veselības aprūpi un ārstniecību saskaņā ar nosacījumiem, kuri paredzēti valstu tiesību aktos un praksē. Nosakot un īstenojot visu Savienības politiku un darbības, ir jānodrošina augsts cilvēku veselības aizsardzības līmenis.”

- 13 Saskaņā ar 37. pantu “Vides aizsardzība”:

“Augstam vides aizsardzības līmenim un vides kvalitātei jābūt integrētai Savienības politikā un jābūt nodrošinātai saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības principu.”

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/128/EK (2009. gada 21. oktobris), ar kuru nosaka Kopienas sistēmu pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai

- 14 Direktīvas 2009/128 ² 14. panta “Integrētā augu aizsardzība” 1. punktā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai sekmētu augu aizsardzību, kurā lieto maz pesticīdu, pēc iespējas dodot priekšroku

¹ OV 2007, C 303, 1. lpp.

² OV 2009, L 309, 71. lpp.

risinājumiem, kas neprasa lietot ķīmiskus līdzekļus, lai profesionālie pesticīdu lietotāji pārietu uz citādiem līdzekļiem un paņēmieniem, kas rada mazāku risku cilvēku veselībai un videi un kas pieejami vienas un tās pašas kaitēkļu radītās problēmas risināšanai. [..]”

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr. 1107/2009 (2009. gada 21. oktobris) par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK

15 Regulas Nr. 1107/2009 2. pantā ir definēta tās piemērošanas joma:

“1. Šī regula attiecas uz produktiem tādā formā, kādā tos piegādā lietotājiem un kurā ir darbīgās vielas, aizsargvielas vai sinerģisti vai kas sastāv no tām un kas ir paredzēti kādam no šādiem lietojumiem:

- a) augu vai augu produktu aizsardzībai pret visiem kaitīgiem organismiem vai šādu organismu ietekmes nepieļaušanai, ja vien par šo līdzekļu galveno mērķi neuzskata higiēnas nodrošināšanu, bet ne augu vai augu produktu aizsardzību;
- b) augu dzīvības procesu ietekmei, piemēram, vielas, kas ietekmē to augšanu un nav barības vielas;
- c) augu produktu saglabāšanai, ja vien uz šādām vielām vai līdzekļiem neattiecas īpaši Kopienas noteikumi par konservantiem;
- d) nevēlamu augu vai augu daļu, izņemot aļģu, iznīcināšanai, izņemot gadījumus, kad līdzekļus lieto augsnē vai ūdenī augu aizsardzībai;
- e) nevēlamu augu, izņemot aļģu, augšanas apturēšanai vai novēršanai, ja vien līdzekļus neizmanto augsnē vai ūdenī augu aizsardzībai.

Tādi līdzekļi šē turpmāk minēti kā “augu aizsardzības līdzekļi”.

16 [Regulas] 3. pantā ir sniegtas definīcijas regulas izpratnē, it īpaši “augi” tajā ir definēti kā “dzīvie augi un dzīvās augu daļas, ieskaitot svaigus augļus, dārzeņus un sēklas.”

17 [Regulas] 4. pantā ir noteikti darbīgo vielu apstiprināšanas kritēriji:

“1. Darbīgo vielu apstiprina saskaņā ar II pielikumu, ja, ņemot vērā pašreizējās zinātnes un tehnikas atziņas, gaidāms, ka atbilstīgi šā pielikuma 2. un 3. punktā minētajiem kritērijiem augu aizsardzības līdzekļi, kuros ir attiecīgā darbīgā viela, atbilst 2. un 3. punktā minētajām prasībām.

[..]

3. Augu aizsardzības līdzeklis saistībā ar labai augu aizsardzības praksei atbilstīgu lietošanu un, ņemot vērā reālus lietošanas apstākļus, atbilst šādām prasībām:

- a) tas ir pietiekami efektīvs;
- b) tam nav tūlītējas vai vēlākas kaitīgas ietekmes nedz uz cilvēku, tostarp mazāk aizsargātu grupu, vai dzīvnieku veselību ne tiešā veidā, ne ar dzeramā ūdens (ņemot vērā vielas, kas rodas dzeramā ūdens apstrādes rezultātā), pārtikas, lopbarības vai gaisa starpniecību, kā arī nav ietekmes darba vietā vai citas netiešas ietekmes, ņemot vērā zināmo kumulatīvo un sinerģisko ietekmi, ja ir pieejamas Iestādes apstiprinātas zinātniskās metodes tādas ietekmes novērtēšanai, nedz arī uz gruntsūdeņiem;
- c) tam nav nevēlamas iedarbības uz augiem vai augu produktiem;
- d) tas neizraisa nevajadzīgas ciešanas un sāpes mugurkaulniekiem, ko paredzēts kontrolēt;
- e) tam nav nevēlamas iedarbības uz vidi, ja ir pieejamas Iestādes apstiprinātas zinātniskās metodes šādas iedarbības novērtēšanai, jo īpaši ņemot vērā šādus apsvērumus:
 - i) tā pastāvēšanu un izplatību vidē, jo īpaši, virszemes ūdeņu, tostarp ieteku un piekrastes ūdeņu, dzeramā ūdens, gruntsūdeņu, kā arī gaisa un augsnes piesārņojumu, ņemot vērā arī vietas, kas atrodas tālu no lietošanas vietas, jo kustība vidē notiek lielos attālumos;
 - ii) tā iedarbību uz blakussugām, tostarp šīm sugām raksturīgo uzvedību;
 - iii) tā ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un ekosistēmu.”

18 Saskaņā ar 28. panta 1. punktu:

“1. Augu aizsardzības līdzekli nelaiž tirgū vai nelieto, ja vien tam attiecīgajā dalībvalstī nav piešķirta atļauja saskaņā ar šo regulu.

19 Saskaņā ar 29. panta 1. punkta a) apakšpunktu:

“1. Neskarot 50. pantu, augu aizsardzības līdzekli atļauj tikai tad, ja saskaņā ar 6. punktā minētajiem vienotajiem principiem tas atbilst šādām prasībām:

- a) tā darbīgās vielas, aizsargvielas un sinerģisti ir apstiprināti [...]

20 53. panta (“Ārkārtas situācijas augu aizsardzībā”) 1. un 4. punktā ir noteikts:

“1. Atkāpjoties no 28. panta, īpašos apstākļos dalībvalsts uz laikposmu, kas nepārsniedz 120 dienas, var piešķirt atļauju laist tirgū augu aizsardzības līdzekļus ierobežotai un kontrolētai lietošanai, ja šāds pasākums šķiet vajadzīgs, jo radies apdraudējums, kuru nevar novērst ar citiem pieņemamiem līdzekļiem.

[..]

4. 1. līdz 3. punktu nepiemēro augu aizsardzības līdzekļiem, kuros ir vai kurus veido ģenētiski modificēti organismi, ja vien tie nav atļauti saskaņā ar Direktīvu 2001/18/EK.”

Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 540/2011 (2011. gada 25. maijs), ar ko īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1107/2009 attiecībā uz darbīgo vielu sarakstu, kas ir grozīta ar Komisijas Īstenošanas regulu (ES) Nr. 2018/784 un Īstenošanas regulu (ES) Nr. 2018/785

- 21 Regulas (ES) Nr. 540/2011³, kas ir grozīta ar Īstenošanas regulu (ES) Nr. 2018/784⁴ un Īstenošanas regulu (ES) Nr. 2018/785⁵, 1. pantā ir noteikts:

“Uzskata, ka šīs regulas pielikumā aprakstītās darbīgās vielas ir apstiprinātas saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1107/2009.”

- 22 Minētās regulas pielikuma A daļas 121. [punktā] ir paredzēts, ka “[klotianidīnu] var atļaut izmantot tikai par insekticīdu pastāvīgās siltumnīcās vai tādu sēklu apstrādei, kuras paredzēts izmantot tikai pastāvīgās siltumnīcās. Izaudzētā kultūra visā tās dzīves cikla laikā jātur pastāvīgā siltumnīcā.”

- 23 Saskaņā ar šī pielikuma A daļas 140. [punktu] tiametoksama izmantošana ir pakļauta identiskiem ierobežojumiem.

III. Lietas dalībnieku argumenti:

- 24 Prasītāji pārmet to, ka ar apstrīdētajiem lēmumiem ir atļauts laist tirgū tiametoksamu vai klotianidīnu lietošanai atklātā laukā, kamēr Savienības tiesībās šo vielu izmantošana atklātā laukā audzētām kultūrām ir aizliegta.

³ OV 2011, L 153, 1. lpp.

⁴ Īstenošanas regula (2018. gada 29. maijs), ar ko attiecībā uz darbīgās vielas klotianidīna apstiprināšanas nosacījumiem groza Īstenošanas regulu (ES) Nr. 540/2011” (OV 2018, L 132, 35. lpp.).

⁵ Īstenošanas regula (2018. gada 29. maijs), ar ko attiecībā uz darbīgās vielas tiametoksama apstiprināšanas nosacījumiem groza Īstenošanas regulu (ES) Nr. 540/2011 (OV 2018, L 132, 40. lpp.).

- 25 Tie min tikai vienu pamatu, kam ir trīs daļas un kas galvenokārt ir balstīts uz Hartas, Direktīvas 2009/128, Regulas Nr. 1107/2009 un Īstenošanas regulas 540/2011 pārkāpumu.

Vienīgā pamata pirmā daļa

Prasītāju nostāja

- 26 Prasītāji uzskata, ka Regulas Nr. 1107/2009 53. panta piemērošanas jomā neietilpst ar attiecīgajām vielām apstrādāto sēklu laišana tirgū vai to sēšana atklātā laukā. Šo secinājumu tie pamato ar šādiem argumentiem:
- saskaņā ar 53. panta formulējumu tā piemērošanas jomā ietilpstot tikai “augu aizsardzības līdzekļu laišana tirgū”;
 - 53. pantā esot paredzēta atkāpe ne tikai no 28. panta, kas attiecas uz augu aizsardzības līdzekļu lietošanu un laišanu tirgū, bet arī no 49. panta, kas attiecas uz apstrādātu sēklu laišanu tirgū un lietošanu;
 - 53. panta mērķis esot atļaut dalībvalstīm steidzami reaģēt uz tādu kaitēkļu parādīšanos, kas var radīt nopietnu kaitejumu. Tipiska reakcija ir skarto augu apsmidzināšana vai augsnes apstrāde ap tiem. Sēklu apstrāde pirms to sēšanas un tādējādi pirms jebkāda apdraudējuma rašanās esot preventīvs, nevis steidzams pasākums;
 - Īstenošanas regulas 2018/784 un Īstenošanas regulas 2018/785 13. apsvērumā ir noteikts, ka, “ņemot vērā riskus, ko bitēm rada apstrādātas sēklas, tādu sēklu laišanai tirgū un izmantošanai, kas apstrādātas ar klotianidīnu [vai tiametoksamu] saturošiem augu aizsardzības līdzekļiem, būtu jāpiemēro tie paši ierobežojumi, kas attiecas uz klotianidīna [vai tiametoksama] izmantošanu”. Šī nepieciešamība saskaņot tiesisko regulējumu par sēklu lietošanu ar tiesisko regulējumu par darbīgajām vielām pierādot to, ka tie ir divi atšķirīgi tiesiskie regulējumi, [turklāt] to apstiprinot minēto regulu juridiskais pamats, kas ir ne tikai Regulas Nr. 1107/2009 21. panta 3. punkts, bet arī tās 49. panta 2. punkts;
 - Savienības likumdevējs esot paredzējis tiesību normas, ko tieši piemēro apstrādātajām sēklām, jo tas esot apzinājies [šo sēklu] īpašās iezīmes. Šī likumdošanas izvēle apstiprinot, ka 53. pantu nepiemēro apstrādātajām sēklām, kas ir nevis “augu aizsardzības līdzekļi”, bet “augi” 3. panta izpratnē.
- 27 Turklāt prasītāji uzskata, ka šiem faktoriem neesot nozīmes, lai izvērtētu:
- 53. panta 4. punktu, jo apstrādātās sēklas nav augu aizsardzības līdzekļi, kas satur ĢMO, un neietilpst 53. panta piemērošanas jomā, [tāpēc] skaidra atkāpe neesot nepieciešama;

- to dalībvalstu praksi, kuras saskaņā ar 53. pantu bija piešķirušas atļauju apvalkoto sēklu apstrādei un sēšanai;
 - faktu, ka Komisija, iespējams, esot netieši atbalstījusi vai vēlējusies atbalstīt šo prasi, jo tās kompetencē nav galīgi interpretēt Savienības tiesības.
- 28 Pakārtoti, prasītāji lūdz *Conseil d'État* uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu, lai noskaidrotu, vai ar 53. pantu dalībvalstij ir atļauts piešķirt atļauju laist tirgū un sēt ar augu aizsardzības līdzekļiem apvalkotās sēklas.

État belge nostāja

- 29 *État belge* uzskata, ka ar Regulas Nr. 1107/2009 53. pantu ir atļauts piemērot atkāpi apstrādātajām sēklām, jo no tā 4. punkta esot izslēgti tikai līdzekļi, kas satur ĢMO. Šī interpretācija, kas arī esot Komisijas sniegtā interpretācija, esot saderīga ar to vairāku dalībvalstu praksi, kuras 53. pantu piemēroja sēklu un to sējumu apstrādei.
- 30 Pakārtoti, tā lūdz *Conseil d'État* uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu, lai noskaidrotu, vai ar 53. pantu dalībvalstij ir atļauts piešķirt atļauju apstrādāt sēklas ar augu aizsardzības līdzekļiem, tās pārdot vai sēt, ja šāds pasākums ir jānosaka, rodoties apdraudējumam, kuru nevar novērst ar citiem pieņemamiem līdzekļiem.

Personu, kas iestājušās lietā, nostāja

- 31 *CBB* konstatē, ka augu aizsardzības līdzekļa laišana tirgū saskaņā ar Regulas Nr. 1107/2009 53. pantu noteikti attiecoties uz tā lietošanas veidu. Tā kā 53. pantā nav nošķirti dažādi iespējamie lietošanas veidi, tas esot piemērojams gan sēklu apstrādei ar [attiecīgo] līdzekli, gan to tirdzniecībai. *CBB* pamato šo secinājumu ar šādiem argumentiem:
- 53. pantā minētais jēdziens “apdraudējums” obligāti ietverot to, ka augu aizsardzības līdzekli var lietot, lai novērstu reāla apdraudējuma rašanos, izmantojot apstrādātas sēklas. Pretējā gadījumā šai tiesību normai nebūtu nekādas nozīmes, jo būtu jāgaida brīdis, kad kultūras tiktu apdraudētas, lai lūgtu piemērot atkāpi.
 - 53. panta 4. punktā ir paredzēts, ka atkāpi nevar piemērot augu aizsardzības līdzekļiem, kuros ir ĢMO. Tādējādi Eiropas [Savienības] likumdevējs ir vēlējies, ka to piešķir citiem līdzekļiem, kuri nav izslēgti.
- 32 Turklāt *CBB* apstrīd, ka Savienības likumdevējs esot apzināti paredzējis īpašu tiesisko regulējumu apstrādātajām sēklām, kurām 53. pants nav piemērojams. Tā balstās uz regulas 33. apsvērumu un turklāt apgalvo, ka 49. un 53. pants nav iekļauti vienā un tajā pašā apakšiedaļā. Ar 49. pantu dalībvalstij ir atļauts noteikt aizliegumus, savukārt saskaņā ar 53. pantu tā drīkst piešķirt atļaujas. To līdzāspastāvēšana esot izskaidrojama ar atšķirīgu materiālās piemērošanas jomu

un nevis ar apzinātu atšķirīgu tiesisko regulējumu ieviešanu, kas attiecoties uz vienu un to pašu priekšmetu (proti, atļaujām laišanai tirgū), bet ne uz vienu un to pašu objektu (pirmkārt, apstrādātajām sēklām, kas minētas 49. pantā, un, otrkārt, augu aizsardzības līdzekļiem, kas minēti 53. pantā).

- 33 Citas puses, kas iestājušās lietā, būtībā atsaucas uz *État belge* minētajiem argumentiem.

Vienīgā pamata otrā daļa

Prasītāju nostāja

- 34 Prasītāji uzskata, ka ar Regulas Nr. 1107/2009 53. pantā paredzēto atkāpi neesot atļauts piešķirt atļauju tādu augu aizsardzības līdzekļu lietošanai, kas Eiropas Savienībā ir skaidri aizliegti. Tādējādi tikai ārkārtas situācijā drīkstot īslaicīgi atļaut augu aizsardzības līdzekļus, kuru darbīgā viela nav vai vēl nav tikusi novērtēta Eiropas Savienības līmenī, vai atļaut līdzekļu, kuru darbīgā viela ir tikusi apstiprināta, lietošanas veidus, kas nav vai vēl nav tikuši apstiprināti valsts līmenī. Šo secinājumu tie pamato ar šādiem argumentiem:
- Komisijas 2013. gada 1. februāra darba dokumentā SANCO/10087/2013 attiecībā uz 53. panta piemērošanu ir atgādināts, ka šīs tiesību normas izmantošana nedrīkst apdraudēt mērķi nodrošināt augstu cilvēku un dzīvnieku veselības un vides aizsardzības pakāpi un ka, lai piešķirtu atļauju līdzeklim, kura darbīgā viela nav tikusi apstiprināta, dalībvalstīm ir jāņem vērā nepieciešamība nodrošināt “cilvēku veselības aizsardzību vai vides aizsardzību”;
 - 53. pantā esot [paredzēta] atkāpe tikai no 28. panta, kurā ir noteikts, ka augu aizsardzības līdzekļi var laist tirgū vai lietot tikai tad, ja tam ir piešķirta atļauja, bet ne no 29. panta, saskaņā ar kuru šī atļauja ir izsniedzama tikai tad, ja darbīgā viela ir apstiprināta, un 4. panta, kurā ir noteikti šīs apstiprināšanas kritēriji;
 - 53. pantā ir gandrīz pilnībā pārņemts Padomes Direktīvas 91/414/EEK (1991. gada 15. jūlijs) par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū⁶ 8. panta 4. punkts, bet tajā ir konstatējamas divas būtiskas atšķirības:
 - ar Direktīvas 8. panta 4. punktu bija paredzēta atkāpe no tās 4. panta, saskaņā ar kuru atļaujas piešķiršana augu aizsardzības līdzekļu laišanai tirgū bija pakļauta to darbīgās vielas apstiprināšanai. 53. pantā neesot nekādas atkāpes no šīs regulas 29. panta, kurā ir paredzēts tāds pats nosacījums;

⁶ OV 1991, L 230, 1. lpp.

- Direktīvas 8. panta 4. punktā bija skaidri paredzēta iespēja piešķirt atļauju laist tirgū līdzekļus, kas neatbilda tās 4. pantā noteiktajām prasībām. 53. pantā šāda iespēja nav paredzēta līdzekļiem, kas neatbilst 29. pantā paredzētajiem nosacījumiem, lai apstiprinātu darbīgo vielu saskaņā ar 4. pantu;
 - Eiropas Parlamenta nostāja pirms un pēc regulas pieņemšanas pierādot to, ka Savienības likumdevējs ir vēlējis, lai 53. pantā netiktu paredzēta skaidra atkāpe no 29. panta. No Regulas 32. apsvēruma, kuram nav juridiski saistoša spēka un kurā ir atrodami jēdzieni, kas ļoti atšķiras no 53. pantā lietotajiem, nevarot secināt, ka ir tikusi pieļauta vienkārša aizmāršība un ka šajā pantā ir ietverta netieša atkāpe no 29. panta;
 - jebkuras hipotētiskas netiešas atkāpes no 29. panta piemērošanas joma būtu ļoti neskaidra un jo īpaši nevarētu atļaut izmantot tādu līdzekli, kas nepārprotami neatbilst šai tiesību normai un līdz ar to 4. panta 3. punktā paredzētajiem vielu apstiprināšanas nosacījumiem;
 - katrā ziņā ar 53. pantu neesot atļauta atkāpe no tādiem tiesību aktiem kā Īstenošanas regula 2018/784 un Īstenošanas regula 2018/785, ar ko ir aizliegta apstrīdētajos lēmumos paredzētā lietošana un kas ir pieņemti, pamatojoties uz regulas 21. panta 3. punktu un 49. panta 2. punktu;
 - šie aizliegumi esot balstīti uz rūpīgu zinātnisku novērtējumu, un tie esot noteikti saskaņā ar piesardzības principu. Dalībvalstij, kas vēlētos atkāpties no šī aizlieguma, katrā ziņā būtu jābalstās uz jauniem zinātniskiem vērtējumiem un datiem, kas var atspēkot AESA secinājumus par vielas bīstamību vai tās lietošanu un kas pamato minēto aizliegumu.
- 35 Prasītāji uzskata, ka jebkura cita 53. panta interpretācija būtu pretrunā Direktīvas 2009/128 14. pantā nostiprinātajam integrētās augu aizsardzības principam, kurā pesticīdu lietošana ir pakārtota subsidiaritātes principa ievērošanai.
- 36 Precīzāk, interpretācija, saskaņā ar kuru dalībvalstis esot atbrīvotas no regulas 4. pantā paredzēto nosacījumu ievērošanas, esot pretrunā Hartas 35. un 37. pantam. Interpretācija, kas atļautu katrai dalībvalstij vienpusēji apšaubīt Savienības līmenī noteiktus aizliegumus, apdraudot Regulas Nr. 1107/2009 lietderīgo iedarbību, kuras 9. apsvērumā ir precizēts, ka “būtu jānosaka arī saskaņoti noteikumi darbīgo vielu atļaušanai un augu aizsardzības līdzekļu laišanai tirgū”.
- 37 Pakārtoti, prasītāji lūdz *Conseil d’État* uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu, lai noskaidrotu, vai saskaņā ar 53. pantu dalībvalsts drīkst atļaut tādas augu aizsardzības līdzekļu lietošanas veidus, kas Savienības tiesībās ir aizliegti, ņemot vērā riskus, ko tie rada videi vai veselībai.

État belge nostāja

- 38 *État belge* uzskata, ka Regulas Nr. 1107/2009 4. un nākamo pantu noteikumi par darbīgo vielu apstiprināšanu esot jānošķir no 28., 29. un nākamo punktu noteikumiem, kas attiecas uz atļaujām augu aizsardzības līdzekļu laišanai tirgū un lietošanai.
- 39 Tā uzskata, ka ar 53. pantu esot ieviesta ne tikai skaidra atkāpe no 28. pantā noteiktā vispārējā principa, bet arī netieša atkāpe no parastās augu aizsardzības līdzekļu apstiprināšanas procedūras, kas ir paredzēta 29. pantā.
- 40 Regulas 32. pantā ir noteikts, ka “[izņēmuma gadījumos dalībvalstīm tomēr jādod iespēja izsniegt atļaujas šajā regulā minētajiem nosacījumiem neatbilstošiem augu aizsardzības līdzekļiem, ja tas jādara tādēļ, ka augkopību vai ekosistēmas apdraud briesmas, ko nevar novērst ar citu saprātīgu līdzekļu palīdzību [...]”, tas pierādot, ka skaidras atkāpes no 29. panta neesamības pamatā esot vienkārša aizmāršība un nevis likumdevēja griba.
- 41 Šo netiešo atkāpi no 29. panta drīkstot piemērot visiem augu aizsardzības līdzekļiem, kuru darbīgās vielas netika apstiprinātas saskaņā ar regulu, neatkarīgi no tā, vai apstiprināšanas procedūra vēl norisinās, vai daži minēto līdzekļu lietošanas veidi vēl netika apstiprināti Īstenošanas regulas Nr. 540/2011 pielikumā vai arī iespējami piešķirtais apstiprinājums kādā konkrētā brīdī tika atsaukts.
- 42 Šī interpretācija izrietot no Komisijas pastāvīgas prakses, tā esot saderīga ar 53. panta formulējumu un neesot pretrunā Hartai, Direktīvā 2009/128 nostiprinātajam integrētās augu aizsardzības principam vai Regulas Nr. 1107/2009 lietderīgajai iedarbībai.
- 43 *État belge* turklāt min 2013. gada 17. oktobra spriedumu *Sumitomo Chemical*, C-210/12, EU:C:2013:665, no kura tā secina, ka 53. panta atkāpi ietverošajā regulējumā netiekot prasīts, ka pirms šī veida atļaujas piešķiršanas dalībvalstīm ir jāveic risku zinātnisks novērtējums, un apgalvo, ka tai iesniegtie lūgumi piemērot atkāpi saskaņā ar 53. pantu tika pakļauti ļoti rūpīgam zinātniskam novērtējumam un pārbaudei.
- 44 Pakārtoti, tā lūdz *Conseil d'État* uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu, lai noskaidrotu, vai saskaņā ar 53. pantu dalībvalsts drīkst piešķirt atļauju laist tirgū augu aizsardzības līdzekļus ierobežotai un kontrolētai lietošanai attiecībā uz Regulas Nr. 540/2011 pielikumā neapstiprinātiem un pat aizliegtiem lietošanas veidiem, ja šāds pasākums ir jānosaka tāda apdraudējuma dēļ, kuru nevar novērst ar citiem pieņemamiem līdzekļiem.

Personu, kas iestājušās lietā, nostāja

- 45 *CBB* uzskata, ka ar Regulas Nr. 1107/2009 53. pantu esot noteikta atkāpe ne tikai no 28. panta, bet arī no parastās augu aizsardzības līdzekļu apstiprināšanas procedūras, kas ir paredzēta 29. pantā, un tādējādi no darbīgo vielu

apstiprināšanas nosacījumiem, kas paredzēti 4. panta 3. punktā. Tādējādi saskaņā ar to drīkstot piešķirt atļauju lietot ne tikai līdzekļus, kuru darbīgā viela nav vai vēl netika novērtēta Eiropas Savienības līmenī, bet arī Eiropas Savienībā skaidri aizliegtus augu aizsardzības līdzekļus. Šo secinājumu tā pamato ar šādiem argumentiem:

- Regula Nr. 1107/2009 esot vienīgais Savienības tiesību akts, kurā ir nošķirti jēdzieni “apstiprināta darbīgā viela” un “neapstiprināta darbīgā viela”;
 - neapstiprinātās darbīgās vielas ir vielas, kas neatbilst 4. pantā noteiktajiem apstiprināšanas kritērijiem, tās ir gan vēl nenovērtētas vielas, gan vielas, kuras ir tikušas novērtētas un aizliegtas;
 - jau novērtēto vielu bīstamība ir zināma, savukārt nenovērtēto vai vēl nenovērtēto vielu bīstamība ir nezināma;
 - iestādes, kurās iesniegts pieteikums piemērot atkāpi saskaņā ar 53. pantu, var veikt apzinātu novērtējumu par vielu, kas ir novērtēta un aizliegta, bet to nevar darīt gadījumā, ja viela nav vai vēl nav tikusi novērtēta.
- 46 Citas puses, kas iestājušās lietā, būtībā atsaucas uz *État belge* minētajiem argumentiem.

Vienīgā pamata trešā daļa

Prasītāju nostāja

- 47 Prasītāji uzskata, ka apstrīdētās atļaujas tika izsniegtas preventīvi, lai izpildītu saimnieciskās rentabilitātes prasību, un ka tās neatbilst Regulas Nr. 1107/2009 53. pantā paredzētajiem piemērošanas nosacījumiem attiecībā uz ārkārtas situāciju, īpašu apstākļu esamību un saprātīgu alternatīvu neesamību.
- 48 Attiecībā uz ārkārtas situāciju tie pauž šādus apgalvojumus:
- ārkārtas situācija ir minēta tikai 53. panta nosaukumā. Tomēr, interpretējot tiesību normas nozīmi un tvērumu, Tiesa vienmēr ir piešķirusi nozīmi tās nosaukumam. Turklāt 2013. gada 17. oktobra spriedumā *Sumitomo Chemical*, C-210/12, EU:C:2013:665, izņēmuma kārtā piešķirtās atļaujas tā sauc par “atļauj[ām] ārkārtas laišanai tirgū”;
 - apstrīdētie lēmumi tika pieņemti 2018. gada 19. oktobrī un 7. decembrī, kad attiecīgās kultūras vēl nebija iesētas. Attiecīgie kaitēkļi vēl nebija sastopami;
 - lūgumos piešķirt atļauju “Cruiser 600 FS” esot atzīts, ka nav iespējams iepriekš noteikt vietas, kurās varētu notikt kaitēkļu uzbrukumi.

Tāpēc apstrīdētos lēmumus nevarot attaisnot ar ārkārtas situācijas rašanos.

49 Attiecībā uz īpašajiem apstākļiem prasītāji apgalvo:

- kaitēkļu uzbrukumi ir cieši saistīti ar attiecīgajām kultūrām un var notikt katru gadu. Lauksaimnieki pastāvīgi saskaras ar apstrīdētajos lēmumos minēto kaitēkļu mērenu klātbūtni
- šo kaitēkļu izplatīšanās risks ir loģiskas un paredzamas sekas, ko izraisa nevajadzīga lauksaimniecības prakse;
- kaitēkļa parādīšanās iespēja neesot pietiekama, lai konstatētu nopietnu kaitējumu lauksaimniecības ražai. Iespējamā kaitējuma apmērs esot atkarīgs no šīs parādīšanās vairāk vai mazāk tā agrīna rakstura un novērotā vai vismaz paredzamā kaitēkļu daudzuma. Dati, kurus šajā ziņā ir minējušas puses, kas iestājušās lietā, neizrietot no neatkarīgiem pētījumiem, tie neesot pārlicinoši un ar tiem esot pārspīlēta kaitēkļu uzbrukumu izraisīto seku nopietnība.

Tāpēc apstrīdētos lēmumus neattaisnojot nekādi īpašie apstākļi.

50 Attiecībā uz citu saprātīgu alternatīvu esamību prasītāji pauž šādus apgalvojumus:

- neviena valsts, kas atrodas tajā pašā klimata zonā kā Beļģija, neesot noteikusi atkāpi, kas līdzinātos apstrīdētajos lēmumos paredzētajai, un tas tomēr nekādā veidā nav ietekmējis 2019. gada ražu;
- *Vlaams Gewest* (Frandrijas reģions, Beļģija) politiskais padomdevējs apgalvo, ka Beļģijā ir pieejamas (ķīmiskas) alternatīvas, lai arī lauksaimnieki ar tām vēl nav iepazinušies;
- *Institut royal belge pour l'amélioration de la betterave* [Beļģijas Karaliskais biešu uzlabošanas institūts] vērsa biešu audzētāju uzmanību uz alternatīvu insekticīdu esamību. Tā tīmekļa vietnē pieejamie dati liecina, ka 70–85 % no [biešu audzētājiem] nolēma 2019. gadā neizmantojot ar neonicotinoīdiem apstrādātās sēklas un ka šie alternatīvie līdzekļi ir izrādījušies efektīvi;
- šīs alternatīvas ir bioloģiskā lauksaimniecība, kurā netiek izmantoti nekādi sintētiski pesticīdi, kā arī augseka un citi efektīvi insekticīdi;
- katrā ziņā 53. panta piemērošanu nevarot attaisnot tikai ar saprātīgu alternatīvu neesamību vai alternatīvu paņēmienu mazāk optimālu saimniecisku raksturu. Ja valstīm tiktu atļauts turpināt piešķirt atļaujas Savienības līmenī aizliegtiem augu aizsardzības līdzekļiem, pamatojoties tikai uz to, ka neviena alternatīva nevar nodrošināt tiem līdzīgu iedarbību, aizliegums zaudētu jēgu;
- turklāt no 53. panta formulējuma izrietot, ka cita pieņemama kaitēkļu apkarošanas līdzekļa neesamība pati par sevi nesniedz pierādījumu tam, ka ir radušies īpaši apstākļi vai ārkārtas situācija.

51 Visbeidzot saistībā ar saimniecisko prasību nozīmīgumu prasītāji pauž šādus apgalvojumus:

- *État belge* esot minējusi tikai nenozīmīgus apgalvojumus, kas iekļauti lūgumos piemērot atkāpi saskaņā ar 53. pantu, lai arī tā varēja pieprasīt pieteikuma iesniedzējiem sniegt papildu paskaidrojumus vai veikt atbilstīgu un neatkarīgu zinātnisku pētījumu par minētās ražas zaudējumu ticamību;
- Regulas 8. apsvērumā ir teikts, ka tās “mērķis ir nodrošināt augstu cilvēku un dzīvnieku veselības un vides aizsardzības pakāpi, vienlaikus saglabājot Kopienas lauksaimniecības konkurētspēju”. [...] Būtu jāpiemēro piesardzības princips [...]”. Tās 1. panta 4. punktā ir paredzēts, ka “regulas noteikumu pamatā ir piesardzības princips [...]”;
- Komisijas 2013. gada 1. februāra darba dokumentā ir precizēts, ka lūgumi piemērot atkāpi saskaņā ar 53. pantu, kas “ir balstīti tikai uz rūpniecības interesēm, būtu jānoraida”.

Lai arī saimnieciskās prasības ir būtiskas, Savienības likumdevējs tomēr ir izvēlējies lielāku nozīmi piešķirt veselības un vides [aizsardzības] vērtībām. *État belge* izvēlējās pretēju pieeju.

52 Pakārtoti, prasītāji lūdz *Conseil d'État* uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu, lai noskaidrotu, vai:

- vārdkopa “ārkārtas situācijas” aptver situācijas, kurās vēl nav radies apdraudējums, kura rašanās ir neskaidra;
- vārdkopa “īpaši apstākļi” aptver ar konkrētu lauksaimniecības praksi cieši saistītas situācijas, kurās galvenokārt nonāk lauksaimnieki, kas izmanto šo praksi, piemēram, viņi ir pakļauti tādām situācijām kā kaitēkļu izplatīšanās risks kultūrās, ar kurām šie kaitēkļi dabiski ir saistīti;
- vārdkopa “[apdraudējums,] kuru nevar novērst ar citiem pieņemamiem līdzekļiem” aptver tādu līdzekļu neesamību, kas lauksaimniekiem īstermiņā nodrošina tādu pašu ražīgumu, izmaksas un darba laiku, kā tas ir gadījumos, kas ir saistīti ar tādu augu aizsardzības līdzekļu lietošanu, kuriem ir pieprasīta atļauja.

État belge nostāja

53 *État belge* min 2013. gada 17. oktobra spriedumu *Sumitomo Chemical*, C-210/12, EU:C:2013:665, un uzskata, ka Regulas Nr. 1107/2009 53. pants ir piemērojams neatkarīgi no ārkārtas situācijas, īpašu apstākļu esamības vai saprātīgu alternatīvu neesamības.

54 Atkāpes mērķis ir reaģēt uz apdraudējumu, ko nevar novērst ar citiem pieņemamiem līdzekļiem. Tāpēc nav nozīmes pārbaudīt to, vai konstatētais

apdraudējums ir paredzams, ne arī noskaidrot, vai kaitēkļu uzbrukumi ir cieši saistīti ar attiecīgajām kultūrām.

- 55 *État belge* apgalvo, ka *Comité d'agrément* [Apstiprināšanas komiteja] ir sistemātiski paredzējusi alternatīvus pasākumus attiecīgo vielu lietošanai un ka tā ir balstījies uz ekspertu viedokli, lai atzītu, ka nebija saprātīgas alternatīvas apstrīdētajos lēmumos identificēto kaitēkļu apkarošanai.
- 56 Pakārtoti, *État belge* lūdz *Conseil d'État* uzdot prejudiciālo jautājumu, lai noskaidrotu, pirmkārt, vai 53. pants attiecas tikai uz situācijām, kurās atkāpes pasākuma pieņemšanas brīdī apdraudējums nebija paredzams, un, otrkārt, vai vārdkopa “[apdraudējums,] kuru nevar novērst ar citiem pieņemamiem līdzekļiem” ļauj saglabāt Kopienas lauksaimniecības konkurētspēju regulas 8. apsvēruma izpratnē.

Pušu, kas iestājušās lietā, nostāja

- 57 *CBB* apgalvo, ka Regulas Nr. 1107/2009 53. pantā neesot noteikta prasība pierādīt ārkārtas situācijas vai īpašu apstākļu esamību. Šie jēdzieni saplūstot ar pierādījumu tam, ka “augkopību vai ekosistēmas apdraud briesmas, ko nevar novērst ar citu saprātīgu līdzekļu palīdzību”. Izskatāmajā lietā tādu īpašu apstākļu esamība, kas pamato atkāpes pasākumu tāpēc, ka ir radies apdraudējums, kuru nevar novērst ar citiem pieņemamiem līdzekļiem, neesot pierādīta.
- 58 Citas personas, kas iestājušās lietā, uzskata, ka prasītāji balstās uz bioloģisko lauksaimniecību, lai pierādītu alternatīvu esamību, bet šis paņēmiens nesniedzot efektīvu risinājumu šajā lietā.

IV. *Conseil d'État* vērtējums:

- 59 Lietas dalībnieki atšķirīgi interpretē Regulas Nr. 1107/2009 53. panta piemērošanas jomu un tās īstenošanas nosacījumus.
- 60 [Regulas] 53. panta piemērošana nav tik acīmredzama, ka tā nerada pamatu nekādām saprātīgām šaubām.
- 61 Prasītāji it īpaši aicina *Conseil d'État* uzdot Tiesai prejudiciālus jautājumus, kuriem, šķiet, ir nozīme un kuri attiecas uz vairāku šajā tiesību normā lietoto jēdzienu interpretāciju.
- 62 Tiesa vēl nav interpretējusi šos jēdzienus. Tāpēc tai ir jālūdz interpretēt tos prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā.

V. Prejudiciālie jautājumi:

1. Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK)Nr. 1107/2009 (2009. gada 21. oktobris) par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK, 53. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstij ar to ir atļauts konkrētos apstākļos piešķirt atļauju apstrādāt, pārdot vai sēt ar augu aizsardzības līdzekļiem apstrādātas sēklas?

2. Ja uz pirmo jautājumu tiek sniegta apstiprinoša atbilde, vai iepriekš minēto 53. pantu konkrētos apstākļos drīkst piemērot augu aizsardzības līdzekļiem, kas satur darbīgās vielas, kuru laišana pārdošanā vai lietošana Eiropas Savienības teritorijā ir ierobežota vai aizliegta?

3. Vai iepriekš minētajā 53. pantā minētie “īpašie apstākļi” ir attiecināmi uz situācijām, kurās apdraudējums nav drošs, bet tikai ticams?

4. Vai iepriekš minētajā 53. pantā minētie “īpašie apstākļi” ir attiecināmi uz situācijām, kurās apdraudējums ir paredzams, parasts un pat ciklisks?

5. Vai regulas 53. pantā lietotā vārdkopa [apdraudējumus, kuru] “nevar novērst ar citiem pieņemamiem līdzekļiem” ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to, ņemot vērā regulas 8. apsvēruma formulējumu, ir piešķirta vienāda nozīme augstas cilvēku un dzīvnieku veselības un vides aizsardzības pakāpes nodrošināšanai, no vienas puses, un Kopienas lauksaimniecības konkurētspējas saglabāšanai, no otras puses?